

ВТУ „СВЕТИ СВЕТИ КИРИЛ И МЕТОДИЙ”
ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ, КАТЕДРА „ПСИХОЛОГИЯ”

Р Е Ц Е Н З И Я

от проф. д-р Красимира Йонкова

относно научната продукция на ас. д-р Неделина Здравкова Колева

кандидат за заемане на академичната длъжност „доцент”

по Педагогическа и възрастова психология

Научна област 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.2. Психология

**Конкурсът е обявен от Педагогически факултет на Тракийски
университет – Стара Загора**

в Държавен вестник, бр. 60 от 14.07.2023 г.

Данни за конкурса и наукометрията

Представената за изготвяне на рецензия научна продукция на ас. д-р Неделина Здравкова Колева показва нейната научно-изследователска работа и професионална реализация за времето преди и след присъждане на образователната и научна степен „доктор”, а именно публикациите до 2019г., с които не участва в настоящия конкурс, и тези, с които участва, разработвани във времето до 2023г. При прегледа на документацията не констатирах нарушения; тя е коректна, съвършено изрядна и отговаряща на критериите по смисъла на процедурата за провеждане на настоящия конкурс.

От проверката за изпълнение на националните изисквания, както и на допълнителните, определени в Правилника за развитие на академичния състав на Тракийския университет установих, че с набрания брой точки 475 кандидатът не само е изпълнил, но и надхвърля минималните изисквания за покриване на наукометричните показатели. Считаю също, че

с указания брой цитирания, той е вече утвърден и добре разпознаваем в академичното ни пространство изследовател.

Данни за кандидата

Информацията от автобиографията разкрива редица активности, които свидетелстват за един поетапно вървян творчески път, здрава амбиция и стремеж за усъвършенстване на компетенциите, главно в областта на научната психолого-педагогическа теория и социална практика. Понастоящем Неделина Здравкова е член на Българското общество по Индивидуална психология „Алфред Адлер“, както и на Съюза на учените – клон Стара Загора. В началото на академичния ѝ път е бакалавърската степен, получена през 2002г. в Тракийски университет – Стара Загора, с квалификация „Специален педагог“ с професионални умения в областта на логопедията и работата с лица със СОП. През 2008г. завършва магистърска програма „Психология“ във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, като в същия университет през 2019г. придобива и докторска степен в Професионално направление „Педагогическа и възрастова психология“. Има две следдипломни квалификации – по Английски език в ниво за напреднали и по Консултативна психология. В статус на преподавател в Тракийския университет, Педагогически факултет, катедра „Педагогически и социални науки“ работи от м. октомври 2008г. и понастоящем.

Описание на научните трудове

За участие в конкурса ас. д-р Неделина Здравкова е представила 11 публикации, с пълно и точно указани в библиографията ISBN и ISSN, реципрочни на Справката за покриване на индивидуалните наукометрични показатели, както следва:

1. 2 самостоятелни монографии, между които първата обявена за основен хабилитационен труд:
Здравкова, Н. Стил на живот и социален интерес в предучилищна възраст. Стара Загора: ИК „Кота“, 2023, 142 стр. ;
Здравкова, Н. Социалната отговорност и социалният интерес – предикатори на професионалната пригодност на учителите. Стара Загора: ИК „Кота“, 2023, 188 стр.
2. 1 книга, публикувана на базата на дисертационния труд:

Здравкова, Н. Социален интерес и възпитателна среда. Стара Загора: ИК „Кота”, 2023, 185 стр.

3. 1 студия:

Здравкова, Н. „Етнокултурни особености в развитието на социалния интерес при деца от ромски произход в предучилищна възраст”, публикувана в Е-списание „Педагогически форум”, 2023, бр. 3, 37 стр.

В депозираната документация кандидатът е включил текстовете и е представил пълно библиографско описание на 7 броя статии и доклади, публикувани в български и международни списания с научно рецензиране, редактирани колективни томове, сборници от научни конференции, годишници за студенти и докторанти за периода 2004-2023г. Фокусът на разработките е по теми, свързани с различни аспекти на проявление на социалния интерес в парадигмата на Индивидуалната психология, теоретични анализи и емпирични проучвания на дихотомията „социален интерес-социална отговорност” сред настоящи и бъдещи педагогически специалисти, интеркултурални измерения на девиантни прояви при деца от ПУВ, професионална удовлетвореност на съвременния учител.

Считам, че третираната в тях проблематика е адекватна на профила на обявения конкурс, явно кореспондира с предметната област на Педагогическата и възрастовата психология и е индикатор за последователното задълбочаване на автора в теорията и практиката на Адлерианската школа. Въпреки несъмнените им достойнства, ще огранича конкретиката на анализа и оценката ми на приносите до указаните по-горе от точка 1 до 3 четири публикации.

Анализ и научни приноси

Повече от очевидно е, че кандидатът демонстрира устойчив интерес към отворени за решения проблеми на педагогическата и възрастовата психология, генерирани в хода на социализацията в ранна детска възраст и интерпретирани в ракурса на Адлеровия холистичен психоаналитичен подход.

Въз основа на непосредствената ми академична работа с Неделина като мой асистент в Тракийския университет заявявам, че съдържанието на научната продукция представлява адекватна теоретична база на преподавателския стил и практически занимания в досегашната

професионална реализация на д-р Здравкова. Считам, че във висока степен тя отговаря на един от най-важните критерии за съвременно качествено преподаване, а именно – постигнато единство между теоретични конструкти и емпирични факти. Това постижение определям за **глобален принос** на научно-изследователската и преподавателска работа на кандидата към настоящия момент.

Несъмнено, във всяка процедура по хабилитация с най-голяма тежест, значима стойност и творческо присъствие на автора се отличава монографичният труд, представен за основен. В случая, става дума за монографията „Стил на живот и социален интерес в предучилищна възраст”. Тя е с балансиран количествен обем, базирана е на достатъчно информативна и актуална теоретична база и е изградена в четири съдържателни аспекта. Двете ключови величини „стил на живот” и „социален интерес” правилно са изведени в ранг на психични феномени, чието основополагане се случва именно в предучилищния етап на личностното развитие.

Освен обща психолого-педагогическа характеристика на възрастовия етап, изложението компетентно представя и принципните концепции на Адлерианския подход на интерпретация на детското поведение. Текстът е задълбочен с привличането на емпирични резултати, констатирани в предишно проучване по темата към 2017г. Ядро на настоящото авторово изследване е социалният интерес в ракурса на Адлеровата концепция за „стила на живот” при 70 деца от ромски произход, посещаващи детска градина. Приложен е метода наблюдение въз основа на Въпросник, диференциран в четири области с адекватно определени критерии и статистически обработени данни. Креативният замисъл е получил успешен завършек в осъществения сравнителен анализ на развитието на социалния интерес при деца от предучилищна възраст с различен етнически произход. Изводните тези са релевантни на получените резултати и несъмнено разкриват статистически значима разлика в развитието на социалния интерес при двете извадки деца от български и ромски произход.

Формулирани в синтезиран вид, в този монографичен труд откривам следните приносни моменти:

1. Задълбочено е разработена феноменология на предучилищната възраст като резултат от творческата интерпретация не само на утвърдени традиционни модели за личността на детето, но и в методологичната рамка на Адлериянския интерпретативен подход.
2. Идентифицирани са ясно рисковите фактори, които фрустрират възможностите за физическо, интелектуално, волево и мотивационно развитие на децата от предучилищна възраст, като степента на формираност на социалния интерес е аргументирана в статут на критерий за оценка на психичното здраве изобщо.
3. Експертно за професионалистите и увлекателно за четящата свободна аудитория, концепцията за „стил на живот” е иновативно доразвита в парадигмата на Индивидуалната психология, като са проблематизирани болезнени въпроси на детската интеграция в контекста на етнокултурните особености в бита на ромската общност в България.
4. Емпиричният дизайн на изследване на взаимовръзките между стила на живот и степента на развитие на социалния интерес при деца от предучилищна възраст с различен етнически произход е не само релевантен на теоретичната концептуализация, но и креативно изграден; изведените умозаключения оценявам като психологически състоятелен и актуален извор на информация за оказване на реална помощ на деца и семейства от ромски произход за по-успешното им приобщаване към съвременната предучилищна система на обучение и възпитание.

В обобщен вид ще посоча и основните приноси аспекти, които откривам в останалите автори произведения:

1. В монографията „Социална отговорност и социален интерес – предикатори на професионалната пригодност на учителите”, са изследвани оригинално характеристиките на конструкта „социална отговорност”, ситуиран в ранг на критерий за обществената значимост на учителската професия; особено надеждно е аргументирана взаимовръзката между степента на формираност на социалния интерес и склонността на индивида да насочва жизнения си проект към обществено значими професии; емпиричният дизайн на изследването върху релацията „социална

отговорност – социален интерес” при учители от различни образователни степени, повишаващи квалификацията си, както и при студенти, обучавани в педагогически специалности – е методологически добре издържан, като сравнителният анализ на получените резултати несъмнено има висока приложна стойност; от друга страна, маниерът на интерпретация на самата релация, концептуализирана като смислообразуваща професионална характеристика на специалистите в сферата на образованието – отличавам за принос с не по-малко висока теоретична стойност; в заключение, авторските идеи по посока на изградения модел за професионална пригодност на съвременния учител в контекста на концепцията за развитие на социалния интерес – оценявам като елементи на иновативен подход, допълващ и обогатяващ психолого-педагогическото познание за взаимодействието между страните на всички равнища в образователния процес.

2. В книгата „Социален интерес и възпитателна среда”, публикувана въз основа на авторската дисертация, цялостното изложение творчески гравитира около една от фундаменталните концепции на Индивидуалната психология, а именно – комплексното и полифункционално немско понятие *Gemeinschaftsgefühl* с утвърдения му превод на български език „социален интерес”; намирам основание да положа приносните аспекти на книгата в две изследователски полета, които ще нарека „теоретично” и „приложно”: първото – в изключително финото и детайлизирано прецизиране на смисловите понятия за разбиране на психологичното естество на Адлеровия конструкт „линия на живота”, предпоставена от посоката в развитието на социалния интерес, чиито реални параметри са така добре очертани, че действително се превръщат в ориентир за надеждна работа от страна на социализиращите фактори; вторият приносен аспект виждам в операционализацията на ключовите понятия за описание на социалния интерес и успешно апробираната методика за изследването му в ПУВ при деца, лишени от родителски грижи и отглеждани в институции.

В обобщение на констатациите ми във връзка с научните приноси в работата на ас. д-р Здравкова искам да заявя, че във всички публикации са демонстрирани добре развити академични умения за прилагане на

комплексен подход, при който почти всяко изследвано от автора явление е теоретично анализирано, емпирично проучено, подложено на критична рефлексия в някои аспекти и, в крайна сметка, съпроводено с визия за подобряване на дейностите по развитието на социалния интерес посредством педагогическа и психосоциална подкрепа на децата от стандартни и малцинствени групи.

По отношение на езика и стила на изложение, текстовете на автора са понятийно адекватни, логично структурирани и лесно четивни. Убедена съм, че популяризирането им в извън академичните среди би завишило психолого-педагогическата образованост на широк кръг читатели.

Преподавателска работа

Справката за учебно-преподавателската дейност показва, че ас. д-р Здравкова устойчиво поддържа оптимална аудиторна натовареност, провеждайки лекции и семинарни занятия по Социална психология, Превенция на зависимостите, Психологическо консултиране и личностно развитие на деца със СОП. Води упражнения и по други учебни дисциплини, като Педагогическа психология, Психология на индивидуалните различия, Обща и възрастова психология, Педагогическа и психологическа характеристика на ранното детство.

Няма как да не открия изключителната ангажираност на Неделина с практическата подготовка на обучаваните, където е отговорна за организацията и реализацията на хоспитирането и текущата социално-педагогическа практика на обучаваните, както и за преддипломния стаж на студентите от сп. Социална педагогика. Извършва и редица допълнителни академични дейности, участва в национални образователни семинари, в национални и международни научни конференции, разработва нови учебни програми и обучителни материали, член е на Държавни изпитни комисии. Неделина ни демонстрира и отлично формирани екипни умения в работата си по проекти, чиито цели са свързани с развитието на социалния интерес, комуникацията и компетентността на обучаваните, но и на вече практикуващите педагогически специалисти.

Освен това считам, че значителна част от научните ѝ публикации се отличава с ярко изразена практико-приложна ориентация за подобряване на методическата подготовка на бъдещите учители. Ето защо и въз основа на непосредствените ми наблюдения, давам отлична оценка за

преподавателската работа на кандидата, в която включвам още и личната си професионална и човешка удовлетвореност от нейния стил на взаимодействие със студенти, колеги, служители – отговорен, емпатиен, помагач. Пожелавам ѝ силата да го съхранява и развива в по-нататъшния си академичен път – напред и нагоре!

Заклучение

Въз основа на посочените констатации, резултат от прочита на представената за изготвяне на рецензия научна продукция, убедено заявявам позиция с категоричен положителен вот за присъждане на ас. д-р Неделина Здравкова Колева академичната длъжност „доцент” по Педагогическа и възрастова психология, Професионално направление 3.2.Психология.

08.12.2023г.

Рецензент: проф. д-р Красимира Йонкова

В. Търново

/...../